

JUSTIITS- JA DIGIMINISTEERIUM

Kaitseministeerium
info@kaitseministeerium.ee

Teie 08.04.2026

Meie 28.04.2026

nr 5-1/26/10, KAM/26-
0416/-1K
nr 8-2/2776

Kaitseväe korralduse seaduse muutmise ja sellest tulenevalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (lahinguvalve) kooskõlastamata jätmine

Austatud minister

Kaitseministeerium on Justiits- ja Digiministeeriumile kooskõlastamiseks esitanud Kaitseväe korralduse seaduse muutmise ja sellest tulenevalt teiste seaduste muutmise seadus (lahinguvalve) eelnõu (eelnõu).

Justiits- ja Digiministeerium jätab eelnõu kooskõlastamata.

I. Põhimõttelised märkused

- 1. Üldine märkus eelnõu kohta.** Eelnõu sisu arvestades on tegemist riigikaitseõiguse kontekstis sedavõrd olulise ajateenistuse kui ka reservteenistuse (LÖK, RÖK osalemise kohustus) üldpõhimõtteid muutva eelnõuga, et seda ei peaks menetlema kiirustades.

Eelnõuga muudetakس põhimõtteliselt ajateenistuse olemust. Eelnõu kohane nn lahinguvalve ei eelda põhiseaduse (PS) alusel kehtestatud erikorra kehtestamist ja piirdub kaitseväe juhataja otsusega. Seega saaks PS-st tulenevat nn riigikaitsekohustust täitma asunud kutsealust eelnõu kohaselt kaitseväe juhataja otsusel nn lahinguvalve ülesande raames määrata kohustuslikult ka riigi ees seisvate ohuolukordade igapäevasesse lahendamisse. Nii näiteks on kaitseväe korralduse seaduse (KKS) 3 lg 1 p 4⁶ kohaselt kaitseväe ülesanne Eesti merepiiri ja õhuruumi valvamine ja kaitse, samuti võidakse kaitseväge kaasata riigipiiri ebaseadusliku ületamise tõkestamisse. Ajateenijate toel täidaks kaitseväe ülesandeid, mis on kehtiva õiguse raames täna üksnes vastava väljaõppe ja teenistussuhtega tegevväljastel (KV teenistuses olev ametnik). Palume Kaitseministeeriumil eelnõu edasise menetluse raames hinnata, kas ajateenijale eelnõus pakutud kujul lahinguvalve kohustuse/teenistusülesande panemine on PS-ga kooskõlas (mh lahinguvalve määramise nn ohu- ja ka otsustustasand piisavad ning lahendatavad ülesanded põhjendatud).

- 2. Eelnõu § 1 p 1 (KKS § 4¹ lg 1)** – eelnõus jääb ebaselgeks lävend, millal võib kaitseväe juhataja üldse kehtestada lahinguvalve kui Kaitseväe üksuste valmisolekut ja võimekust tagavate tegevuste kogumi, mille raames ajateenijad või ka reservväljastel saavad kohustuslikke teenistusülesandeid või käske. Milline peab olema see nn ohu tasand tänase riigikaitseõiguse vaates (nt arvestades, et RiKS-s on oma reeglitega kõrgendatud kaitsevalmidus)? Lahinguvalve

mõistes KKS (§ 4¹) viidatakse „valmisolekule ja võimekusele reageerida kõrgendatud ohule või ründe“, samas meetmed (vt nt § 48² lg 1 ja § 49¹) lubavad arvata, et mõeldud on konkreetsete olemasolevate ohuolukordade lahendamist (ei ole vaid nn üksuste valmisoleku tagamise küsimus). Arutelu vajaks, kas kaitseväge juhataja otsustuslõvend on selleks üldse piisav.

3. **Eelnõu § 1 p 4 (lisatav § 49¹)** – lõikes 1 reguleeritakse lahinguvalve olukorras ajateenijate ja reservväelaste korrakaitsealist pädevust andes neile vahetu sunni kasutamise õiguse. Korrakaitseaduse loogika kohaselt tuleks esmalt reguleerida muud erimeetmed, mida ohu kõrvaldamiseks kasutada saab, vahetu sund on viimasena kasutatav meede. Seega teeme ka siin ettepaneku reguleerida lõikes 1 erimeetmed (praegune lg 2) ja vahetu sund järgmises lõikes, s.o lõikes 2.

Lõike 2 rakendamise tingimused on sätestatud viitena lõikele 1. Lõike 1 kohaselt peab ajateenija ja reservväelane saama vahetu sunni kohaldamiseks tegevväelasest ülema korralduse. Kas sama nõue kehtib ka lõikes 2 toodud erimeetmete kohaldamisel? Õigusselguse tagamiseks soovime siiski mõlemas lõikes meetmete kohaldamise alused selgelt välja kirjutada (lõikes 1 eelistatavalt erimeetmete kohaldamise tingimustena julgeolekualal, selle vahetus läheduses või Kaitseväge laeva ohutusosalal ohu väljaselgitamine või tõrjumine või Kaitseväge julgeolekualal asuva vara või isikute vastu suunatud ründe lõpetamine ja lõikes 2 vahetu sunni kohaldamisel lg 1 nõuded + tegevväelasest ülema korraldus).

Kas lõike 2 punkt 2 eraldivõetuna on vajalik? Tegemist on sisuliselt vahetu sunni kasutamisega sõiduki peatamiseks. Sõiduki peatamise alus on punkt 3 ja vahetu sunni kasutamine, kui märguanne peatamisvahendina ei toimi, tuleneb vahetu sunni sättest. Ka isiku peatamisel võib tekkida vahetu sunni kohaldamise vajadus, seda aga eraldi alusena välja ei tooda. Seega, miks peaks sõiduki puhul see teisiti olema. Lõige 3 annab kaitsevälasele õiguse kohaldada vahetut sundi muuhulgas ka ohu ennetamiseks. Korrakaitseaduse kohaselt ei ole ohu ennetamiseks vahetu sunni kohaldamine lubatud (v.a. olulise ja kõrgendatud ohu ennetamise olukorrad). Palume sätte sõnastust muuta nähes ette vahetu sunni ohu tõrjumiseks.

4. **Eelnõu § 2 p 3 (KVTS § 6¹)** – eelnõuga plaanitakse anda ajateenijale ametniku teenistusülesandeid ehk ajateenijale antakse avaliku võimu teostamise volitus. See ei ole kooskõlas avaliku teenistuse seadusega, mille kohaselt avalikku võimu teostavad vaid ametnikud. Seletuskirja lk 4 on öeldud, et ajateenijad, kellel ei ole veel sõdurioskuseid või spetsiaalselt väljaõpet, saavad täita toetavaid ülesandeid ning pärast saavad lisaks täita ka muid ülesandeid (ehk teostada avalikku võimu). Ajateenijate poolt ametnike teenistusülesannete täitmist toetavate ülesannete täitmist võib kaaluda, kuid mitte avaliku võimu teostamist samaväärselt ametnikega. Seetõttu ei toeta Justiits- ja Digiministerium esitatud ettepanekut.

Justiits- ja Digiministerium ei toeta lähenemist, et lahinguvalve olukorras saab ka ajateenijale anda Kaitseväge edasilükkamatu pädevusega seonduva ülesande. Kaitseväge edasilükkamatuks pädevuseks on KKS § 3¹ kohaselt inimese elule ja tervisele vahetu ohu tõrjumine Eesti merealal ja väikesaartel. Tegemist on tavapärase riikliku järelevalve ülesandega, mis eeldab avaliku võimu volituste olemasolu. Ajateenija on küll suhtes riigiga, kuid tema tegevuse eesmärgiks ei ole riigi avaliku korra tagamine, vaid riigikaitseesse panustamine. Seega leiame, et ei ajateenijale ega reservväelasele ei saa panna KKS §-s 3¹ sätestatud edasilükkamatu pädevusega seonduvaid ülesandeid.

Lõikes 2 nähakse ette, et teenistusülesannete andmisele peab eelnema lisaks esmasele sõjalisele väljaõppele ka vajalik väljaõpe. Viimase all peetakse ilmselt silmas näiteks korrakaitseõigust selgitavat väljaõpet, kui ajateenija või reservväelane saab kohustuse täita Kaitseväge korrakaitsealisi ülesandeid. Rõhutame, et korrakaitsealiste ülesannete täitmisel käitub Kaitseväge tavapärase korrakaitseorganina ja peab lähtuma korrakaitseõiguse põhimõtetest. Seega ei saa väljaõpe piirduda konkreetsete loetletud erimeetmete hüpoteesitunnuste avamise ja selgitamisega, vaid tagada tuleb arusaam üldistest haldusmenetluse ja ohutõrje põhimõtetest (kaaluõiguse teostamine, proportsionaalne tegutsemine, põhiõiguste kaitse jne). Lisaks palume võimalusel seletuskirjas „vajaliku väljaõppe“ sisu selgemalt välja tuua (selgitades, et selle all mõeldakse korrakaitsealist väljaõpet või muuhulgas korrakaitsealist väljaõpet).

Sama sätte lõikes 3 ja 4 on toodud, et ajateenija või reservväelane võib kasutada vahetut sundi või jõudu „Kaitseväge korralduse seaduse §-s 4¹ nimetatud teenistusülesande täitmisel“. Samas ei

nimetata KKS §-s 4¹ ühtki teenistusülesannet, säte defineerib lahinguvalve. Sätte sõnastust tuleks seega muuta.

5. **Eelnõu § 2 p 8 (KVTS § 69 lg 3 p 3)** – eelnõuga muudetakse ka reservteenistuse vaates KVTS õppekogunemise vältel toimuva „väljaõppe“ tähendust (nii RÕK kui ka LÕK) ning sellega kaasnevat mõju reservväelastele. Edaspidi saaks reservväelasele KVTS-s õppekogunemise osaks ka Kaitseväge määratud lahinguvalve raames nn teenistusülesannete täitmine. See ei ole aga õppekogunemise sisu ja eesmärk. On arusaadav, et õppekogunemise ajale võib sattuda ohu olukord, mille tõrjumiseks tuleb kasutada kogunenud reservväelasi. Selleks annavad aga aluse juba kaitseväge korralduse seaduses eelnõuga tehtavad muudatused.

Palume eelnõus esitatud ettepanekute põhiseaduspärasust hinnata ka reservväelastele kaasnevate kohustuste ja õiguste/vabaduste (mh sotsiaalsed garantiid) kontekstis.

II. Muud märkused

6. **Eelnõu § 1 p 4 (KKS § 49¹ lg 5)** kohaselt võib lahinguvalves olev kaitseväelane kasutada erivahendina raadioside segajat. Juhime tähelepanu, et kehtiv elektroonilise side seaduse (ESS) § 115 lg 1 punkt 1 sätestab, et kaitseväge võib raadiosidet piirata üksnes riigikaitsealist tähtsust omava tähistatud objekti territooriumil. Justiits- ja Digiministeerium on töötanud välja ESS ja riigilõivuseaduse (RLS) muutmise seaduse eelnõu (Elektroonilise side seaduse ja riigilõivuseaduse muutmise seadus – EIS), mis laiendab raadioside piiramise õiguseid kaitseväge jaoks ning ei piiritle seda ainult objekti territooriumiga. Ilmselt ei täida KKS-s olev raadioside piiramist käsitlev säte koostoimes kehtiva ESS-ga oma eesmärki ning vaja oleks, et ESS § 115 lg 1 punkti 1 muudetakse vastavalt eelpool viidatud ESS ja RLS muutmise seaduse eelnõule. Seetõttu palume märkida oma eelnõus, et kaitseväge korralduse seadus on seotud ESS ja RLS muutmise seaduse eelnõuga ([Elektroonilise side seaduse ja riigilõivuseaduse muutmise seadus – EIS](#)).

7. **Eelnõu § 1 p 4** – KKS-i kavandatava § 49¹ lõike 3 kohaselt võib lahinguvalves olev kaitseväelane kohaldada vahetut sundi korrakaitseseaduses sätestatud alusel ja korras ka juhul, kui ta on kaasatud riigikaitseobjektivastase ründe, riigipiiri või ajutise kontrolljoone ebaseadusliku ületamise ning kuritegude ennetamise ja tõkestamise.

Palume seletuskirjas selgitada, kuidas toimub kaitseväelase kaasamine kuritegude ennetamise ja tõkestamise. Kes selle kaasamise otsuse teeb? Kuidas teavitatakse kaitseväelast? Milliseid kuritegusid peetakse silmas? Kes juhendab kaitseväelast selle mõistmisel, milliseid tegusid ta ennetab ja tõkestab? Näiteks korrakaitseseaduse § 16¹ (Kaitseväge ja Kaitseliidu kaasamine avaliku korra kaitseks) lõike 1 punkti 1 kohaselt kaasatakse kaitseväge karistusseadustiku §-des 237, 246 ja 266 nimetatud kuritegude ennetamise või tõkestamise. Kas kavandatava § 49¹ lõike 3 osas peetakse silmas samu kuritegusid?

8. **Eelnõu § 1 p 4** – paragrahvi 49¹ lõige 4 räägib mehitamata süsteemi peatamisest. Viidatakse õigusele kasutada erivahendit või relva korrakaitseseaduses sätestatud alusel ja korras.

Korrakaitseseaduses ei räägita mehitamata süsteemide peatamisest. Seletuskirjas märgitakse leheküljel 8, et peab arvestama seaduses sätestatud erisusi mehitamata süsteemi peatuma sundimiseks ning kui mehitamata süsteem tekitab vahetu kõrgendatud ohu. Aga mis seadusest on jutt? Lõike 5 selgitustes viidatakse lennundusseadusele. Lennundusseaduses ei ole terminit „mehitamata süsteem“, on termin „mehitamata õhusõiduk“. Kas mehitamata süsteemid on kasutusel ainult õhus? Kas neid maal, vees ei ole? Palume seletuskirja täpsustada.

9. Palume arvestada ka käesoleva kirja lisades esitatud eelnõu ja seletuskirja failis jäljega tehtud märkustega.

10. Vastavalt Vabariigi Valitsuse reglemendi § 6 lõikele 5 palume eelnõu esitada Justiitsministeeriumile täiendavaks kooskõlastamiseks pärast praegusel kooskõlastamisel saadud arvamuste läbivaatamist ja vajaduse korral eelnõu parandamist, et enne eelnõu Vabariigi Valitsusele esitamist kontrollida selle vastavust hea õigusloome ja normitehnika eeskirjale.

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)

Liisa-Ly Pakosta
justiits- ja digiminister

Lisad:

1. Eelnõu fail Justiits- ja Digiministeeriumi märkustega
2. Seletuskirja fail Justiits- ja Digiministeeriumi märkustega

Markus Ühtigi 5191 4873
markus.yhtigi@justdigi.ee

Mari Käbi
Mart Laas
Monika Tappo
Signe Reinsalu
Einar Hillep
Joel Kook
Inge Mehide